

شورای نگهبان تکذیب کرد

محمد بهادری جهرمی، عضو پژوهشکده شورای نگهبان در گفت‌وگو با باشگاه خبرنگاران جوان تذکر رهبر انقلاب به شورای نگهبان درباره موضوع «عدم احراز صلاحیت» را تکذیب کرد و گفت: «مطلبی که در فضای مجازی مطرح شد تحت عنوان اینکه رهبری در دیدار اعضای شورای نگهبان توصیه کرده بودند عدم احراز را به مردم بسپارید و این مصداق (پزشکیان) را اسم برده بودند به هیچ‌وجه صحت ندارد و اعضای شورای نگهبان درباره این موضوع همان موقع مصاحبه‌ای داشتند.»

ابراهیم رئیسی رقیب پیدا کرد

مهدی یعقوبی، رئیس هیئت نظارت بر انتخابات خراسان جنوبی آخرین وضعیت جدیدترین خبرها از تأیید صلاحیت داوطلبان انتخابات مجلس خبرگان رهبری را تشریح کرد. وی در خصوص انتخابات مجلس خبرگان رهبری افزود: «۵ نامزد ثبت‌نامی در استان داشتیم که یک نامزد در ابتدا تأیید صلاحیت شده بود.» یعقوبی در ادامه تصریح کرد: «یک نامزد دیگر هم با تغییر حوزه انتخابیه به نامزدهای خراسان جنوبی افزوده شده است. هم‌اکنون ۲ نامزد تأیید صلاحیت‌شده در خراسان جنوبی برای انتخابات مجلس خبرگان رهبری وجود دارد.»

مشارکت برای همه رویکردهای سیاسی فراهم است

هادی طحان‌نظیف، عضو حقوقدان و سخنگوی شورای نگهبان در گفت‌وگو با ایرنا تشریح کرد: «مهلت یک‌ماهه این شورا برای بررسی اعتراضات و شکایات داوطلبانی که در مراحل قبل تأیید صلاحیت نشده بودند، ۱۹ بهمن ۱۴۰۲ به پایان رسید و در نهایت ۱۴ هزار و ۹۱۲ نفر به‌عنوان نامزدهای نهایی انتخابات مجلس توسط هیئت‌های نظارت و شورای نگهبان تأیید و معرفی شدند.» وی در ادامه افزود: «بیش از ۷۲ درصد داوطلبان تأیید صلاحیت شدند و به ازای هر کرسی مجلس بیش از ۵۱ نفر نامزد هستند و می‌توانند با هم رقابت کنند. بیش از ۴۰۰ نفر دهه هفتادی، بیش از ۵ هزار نفر دهه شصتی، بیش از ۵ هزار و ۱۰۰ نفر دهه پنجاهی و حدود ۲ هزار و ۴۰۰ نفر دهه چهل‌هستند.» طحان‌نظیف در خصوص تعداد نامزدهای خانم دوازدهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی نیز اعلام کرد که ۶ برابر تعداد کرسی‌های مجلس یعنی بیش از یک هزار و ۷۰۰ نفر از نامزدها، خانم هستند. وی با بیان اینکه نامزدهای انتخابات مجلس از اقلشار و اصناف مختلف هستند، گفت: «بیش از یک هزار و ۱۰۰ نفر اساتید دانشگاهی، حدود ۲۵۰ نفر پزشک و از کادر درمان، بیش از ۲۰۰ نفر از روحانیون و حوزویان، بیش از یک هزار و ۷۰۰ نفر از فرهنگیان و بیش از ۴۰۰ نفر نیز از جامعه حقوقی اعم از قضات و وکلای هستند.» سخنگوی شورای نگهبان تأکید کرد: «مشارکت برای همه گروه‌ها و رویکردهای سیاسی فراهم شده است و می‌توان شاهد انتخابات پرشور و رقابتی بود. براساس قانون کسانی که در مراحل قبل تأیید شده اما در مرحله شورای نگهبان صلاحیت‌شان تأیید نشده‌اند، امکان اعتراض دارند.»

عملیات غیرممکن؟

بررسی پیش شرط‌ها و پیشنهاد حسن روحانی درباره «رای اعتراضی»

فرهاد فخرآبادی

خبرنگار گروه سیاسی

فرصت زیادی تا انتخابات مجلس دوازدهم و مجلس خبرگان ششم در اسفند باقی نمانده است. فضای جامعه سردتر از چیزی است که بتوان رنگ و بویی از شور و حال انتخاباتی در آن دید. در چنین فضایی، حسن روحانی، رئیس‌جمهور دوره‌های یازدهم و دوازدهم ایران پیش از اینکه در انتخابات مجلس خبرگان رد صلاحیت شود، در یکی از دیدارهای خود از تکرار یک تئوری قدیمی در سیاست ایران حرف زده و گفته بود: «دو نوع می‌توان به شرایط حاکم اعتراض کرد. یک راه این است که در انتخابات شرکت نکنیم اما این راه نتیجه‌ای در پی نخواهد داشت. راه بهتر این است که پای صندوق رأی برویم و به فردی که به شرایط امروز معترض است، رأی دهیم. رأی اعتراضی بهتر از رأی ندادن است. مشکلات ما در نهایت باید با صندوق رأی حل شود. راه دیگری نداریم.» حال سوال این است که آیا می‌توان در انتخابات یازدهم اسفندماه، به پیشنهاد حسن روحانی فکر و عمل کرد؟ آیا شرایط به تحقق پیوستن چنین موضوعی مهیا است و به عبارت دیگر، رای اعتراضی چه پیش شرط‌هایی دارد؟

▼ اعتراض و ریشه‌ها

برای ورود به این بحث در ابتدا باید نگاهی به کلیت و مفاهیم مرتبط با این موضوع داشت و سپس به سراغ «رای اعتراضی» و راه‌های تحقق آن رفت. هرچند به‌صورت علمی تعریف دقیق و جامعی از «رای اعتراضی» در علوم سیاسی بیان نشده است اما به‌صورت کلی می‌توان «رای اعتراضی» را یکی از زیرمجموعه‌های «اعتراض» در علوم اجتماعی و در گروه «اعتراض سیاسی» دانست. اعتراض در علوم اجتماعی، واکنشی است منفی به پدیده و یا روندی که در حال وقوع است و یا قرار است به وقوع بپیوندد و شکل‌ها و مدل‌های مختلفی دارد. در این میان «اعتراض سیاسی» یکی از مطرح‌ترین زیرمجموعه‌های «اعتراض» به‌شمار می‌رود که خود آن هم زیرمجموعه‌هایی مانند اعتصاب، راهپیمایی، اعتصاب غذا و... را شامل می‌شود و البته یکی از این زیرمجموعه‌های آن «رای اعتراضی» است.

▼ رای اعتراضی و انواع آن

در نظام‌هایی که عنوان جمهوری را یدک می‌کشند و یا به‌عبارت دیگر مدعی دموکرات بودن هستند و

ساختار خود برای رای مردم جایگاهی را قرار داده‌اند، زمانی که سیستم در یکی از انتخابات‌ها و یا در تمام انتخابات‌هایش، در مسیری حرکت کند که این احساس در بخشی از جامعه و یا جریانی سیاسی ایجاد شود که آنها توسط سیستم با روش‌های غیردموکراتیک حذف شده و یا در آستانه حذف قرار دارند، در صورتی که آن بخش حذف شده (یا در آستانه حذف) هنوز به سازوکارهای دموکراتیک اعتقاد داشته باشد و به دنبال روش‌های دیگر (مانند انقلاب) نباشند، یکی از واکنش‌هایی که از سوی این گروه می‌تواند به رویه در پیش گرفته شده نشان داده شود، این است که به سمت‌وسوی «رای اعتراضی» برود. به عبارت ساده‌تر، تلاش و اقدام برای حذف غیردموکراتیک یک جریان و گروه سیاسی، پیش‌شرط اصلی رای اعتراضی است و این واکنش از سوی جریانی نشان داده می‌شود که قائل به استفاده از ابزار صندوق رای در سیستم فعلی است.

در مباحث و محافل سیاسی معمولاً «رای اعتراضی» را به دو صورت تبیین می‌کنند: ۱- رای به گزینه رقیب رقیب:

یک انتخابات استاندارد برای اینکه دو مشخصه آزاد و منصفانه بودن را با خود به همراه داشته باشد، باید مؤلفه‌هایی را درون خود جای دهد که این مؤلفه‌ها به صورت منصفانه و برابر برای همه احزاب، سازمان‌های سیاسی و ائتلاف‌ها مهیا باشد. این مؤلفه‌ها یک وجه ایجابی و یک وجه سلبی دارد که عبارتند از:

۱ مؤلفه سلبی: ساختار حقوقی

و حقیقی کشور نباید مانعی برای این باشد که حزب یا سازمان سیاسی خاص و یا یک ائتلاف از حقوق خود محروم شوند. در واقع در یک سیستم مردم‌سالار، احزاب و سازمان‌های سیاسی نباید به بهانه‌های مختلف (چه از منظر حقوقی یعنی با وضع قوانین و آیین‌نامه و چه در موضع حقیقی یعنی نوع مناسبات قدرت سیاسی) از مسیر کسب قدرت از طریق دموکراتیک و انتخابات محروم شوند.

۲ مؤلفه ایجابی: در این ارتباط نکته اول این است که باید همین ساختار حقوقی و البته حقیقی در کشور، حق تشکیل‌یابی یعنی داشتن حزب و

سازمان سیاسی را برای همه به رسمیت بشناسد. نکته دوم حق اطلاع‌رسانی، داشتن رسانه و تبلیغ و ترویج خود است. یعنی احزاب و سازمان‌های سیاسی بعد از به رسمیت شناخته شدن، باید امکان اطلاع‌رسانی، داشتن رسانه و تبلیغ و ترویج خود را داشته باشند. سومین نکته حق مشارکت در انتخابات با عنوان کاندیدا است و چهارمین نکته و مؤلفه، حق شرکت در انتخابات به‌عنوان رای‌دهنده است و اینکه محدودیتی برای آنها وجود نداشته باشد. این چهار مورد، مؤلفه‌های ایجابی است که یک انتخابات را آزاد و منصفانه می‌کند.

در نقطه مقابل، انتخاباتی معنا پیدا می‌کند که به نوعی نمایشی در مقابل انتخابات استاندارد و آزاد است که از چهار مؤلفه ایجابی، فقط حق شرکت در انتخابات به‌عنوان رای‌دهنده را برای مردم به رسمیت می‌شناسد و سه مؤلفه دیگر در آن رسمیت ندارد. در این نوع انتخابات که آزاد و منصفانه نیست، با وضع قوانین و آیین‌نامه به‌گونه‌ای رقم می‌خورد که حقوق بخشی از مردم به نوعی محدود می‌شود.

امادبراره آنچه طی روزهای اخیر درباره «رای اعتراضی» بیان شده، می‌توان گفت که رای اعتراضی در ساختاری معنا پیدا می‌کند که انتخابات در آن نسبتاً

رای اعتراضی؛ ابزار یا توتم؟!

حسین نقاشی

عضو شورای مرکزی حزب اتحاد ملت